

PASAULIO ALYTIŠKIŲ
BENDRUOMENĖ

GLOBALI LIetuVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Veiklos strateginis planas

Lietuvos miestų bendruomenių darbas su diasporomis

Lietuvos miestų bendruomenių diasporų strategija

Įžanga

Šis strateginis dokumentas gimė įgyvendinant Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos finansuojamą projektą. 2023 m. rugpjūtį miestų ir jų diasporų atstovai iš visos Lietuvos susirinko dalintis darbo su miestų diasporomis patirtimi, diskutuoti ir ieškoti bendrų vardiklių dėl strateginių kryptių. Šios bendro darbo kryptys patvirtintos iki 2033-ųjų, o konkretūs veiksmai, kuriuos būtų galima įgyvendinti, suplanuoti iki 2026-ųjų.

Šis dokumentas – bendro darbo rezultatas, kuris, kaip kelrodis, gali būti įgyvendinamas kiekviename mieste savo pilna apimtimi, arba būti patobulintas ir papildytas pagal kiekvienos bendruomenės unikalias idėjas bei tikslus, stengiantis išlaikyti pasiūlytas strategines kryptis bei jų įgyvendinimo būdus.

Kuriant strateginį dokumentą buvo diskutuojama ir sutarta dėl suinteresuotų šalių, kam ši strategija ir darbas su diaspora bendrai turi tarnauti ir kurti vertę, bei numatytos vertybės, kuriomis grindžiami įgyvendinami veiksmai, strateginiai tikslai ir galimos įgyvendinimo priemonės. Strateginis dokumentas suskirstytas į keturias pagrindines temas – grįžtančiųjų integraciją, globalių žinių įvietinimą, diasporos ryšių puoselėjimą ir kultūros ryšių stiprinimą.

Suinteresuotos šalys

Žmonės. Visi žmonės – gyvenę mieste, gyvenantys mieste, ambasadoriai, aktyvistai ir vietinės nevyriausybinės organizacijos – visi, kam rūpi jų miestas ir kurie nori aktyviai prisidėti prie jo kūrimo. Kiekvienas miestas bus duodantis ir priimančias pirmiau nei reikalaujantis, ar gaunantis, nes visi miesto žmonės yra lygiai svarbūs, o miesto žmonėmis gali būti laikomi bet kas. Gyvenantys vietoje ir gyvenantys kitur – be jokių išankstinių reikalavimų ar spaudimo. Suprantant, kad kiekvienas turi savo įsivaizdavimą, koks miestas turėtų būti, skirtingus talentus bei interesus, ir kiekvienas turi teisę gyventi ten, kur nori, ir taip, kaip nori. Diasporos strategija turi veikti visoms asmenų grupėms ir įgalinti jas veikti pagal galimybes ir požiūrius, o ne kurti lūkesčius ar apriboti veikimo lauką.

Savivalda, sprendimų priėmėjai. Visi miestai turi savivaldą ir atsakingus asmenis, kurie planuoja ir įgyvendina miesto plėtros planus, skiria ir kontroliuoja miesto biudžetą. Diasporos strategija ir jos įgyvendintojai turi ieškoti sinergijos su miestų plėtros kryptimis ir padėti miestams vystytis.

Vertybės

Tvarumas. Visi diasporos strategijos įgyvendinimui reikalingi veiksmai turi būti įgyvendinami stengiantis atsižvelgti į tvarumo ir poveikio gamtai kontekstą, nekurti neigiamo poveikio, kai įmanoma – ieškoti būdų kurti ilgalaikį, teigiamą efektą.

Įtrauktis. Diasporos strategija ir veiklos vertina kitoniškumą, empatiją, toleranciją ir visų socialinių grupių, religijų, pasaulėvaizdžio ar gyvenimo būdo žmones bei jų gyvenimo būdą. Jei juos vienija noras prisidėti prie mylimo miesto veiklų – to pakanka, kad jie būtų priimti ir įtraukti, o iš veiklų organizavimo pusės – papildomos pastangos turi būti dedamos įtraukti tas bendruomenės dalis, kurios yra mažiau aktyvios ir įsitraukusios, nepriklausomai nuo to, kur ir kuo gyvena.

Bendrakūra. Diasporos strategija ir veiklos bus įgyvendinamos stengiantis įtraukti kaip įmanoma įvairesnius miestais besirūpinančius žmones, kurti veiklas ir, svarbiausia, priimti sprendimus kartu. Ši strategija įgalins visus veikti pagal savo talentus ir interesus, skatins bendruomenę padėti vieni kitiems įgyvendinti įvairias iniciatyvas kartu.

Atvirumas. Skirtinguose miestuose veikiančios diasporą įtraukiančios bendruomenės vertina atvirumą – tai pasakytina ne tik apie savo veiklų skaidrumą (finansinį, sprendimų priėmimo ir kt.), bet ir aktyvų dalinimąsi savo patirtimis su kitomis bendruomenėmis kituose miestuose. Tai apima, bet neapsiriboja, aktyvia komunikacija ir bendradarbiavimu tiek bendruomenės viduje, tiek su kitomis bendruomenėmis, kurioms trūksta impulso burtis ir imtis pirmųjų veiksmų.

STRATEGINĖS KRYPTYS

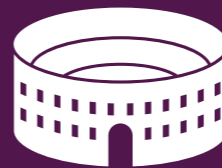
Lietuvos miestų darbo su diaspora

Diasporos
ryšių
stiprinimas

Globalių
žinių
įvietinimas

Kultūros
ryšių
stiprinimas

Grįžtančiųjų
integracija

Vertybės

TVARUMAS

ĮTRAUKTIS

BENDRAKŪRA

ATVIRUMAS

Diasporos ryšių stiprinimas

- **Bus skatinama sutelktinė diasporos filantropija bei labdaringi projektai.** Siekiama koncentruoti pagalbą į reikalingiausias sritis (pagalba konkrečių nelaimių atveju ar teminiai metiniai projektai, skirti padėti konkrečioms įstaigoms ar socialinėms grupėms), siekiant įtraukti kaip įmanoma platesnį kraštiečių iš viso pasaulio tinklą.
- **Miestų ir miestelių diasporos kurs tradicijas:**
 - Bus siekiama nustatyti pastovias datas bendriems susitikimams, pavyzdžiui, gruodžio 26 d. ar kitų tradicinių švenčių metu, kai kraštas lankomas išvykusiųjų;
 - Kuriamas metinių renginių formatas dalintis patirtimi, diasporos stovyklos suaugusiems, kuriose būtų galima dalintis idėjomis ir pradėti konkrečius projektus, skirtus miestams;
 - Per didžiausius miestų renginius diaspora sieks kurti ryšius – miesto festivalių, švenčių metu minėti tai visame pasaulyje jungiančiais tiltais ir būti svarbiausių miestų įvykių dalimi;
 - Bus siekiama kurti naujus įtraukius, nestandartinių renginių formatus - išnaudojant sportą ir meną burti veikimui drauge, pavyzdžiui, pasaulinių kurios nors sporto šakos turnyrų būdu.
 - Ypatingai svarbu užtikrinti ilgalaikį, kelias kartas jungiantį ryšį, kurį reikia pradėti kurti nuo vaikų draugystės. Ypatingas dėmesys bus skiriamas kurti progas išvykusiems vaikams susipažinti ir palaikyti tikrą ar virtualią draugystę su krašto vaikais bendrų iniciatyvų pagrindu (internetinių žaidimų turnyrų, stovyklų ir pan.);
 - Bus siekiama stiprinti ne tik diasporos ir vietoje gyvenančiųjų ryšį, bet ir skirtingose šalyse esančių diasporų ryšius – organizuojant vienijančius renginius ir iniciatyvas, pavyzdžiui, palaikyti krašto sporto komandų ar sportininkų pasirodymus pasaulyje. Tam svarbus ir savivaldos dėmesys teikiant žinias ir, kai įmanoma, transliuojant tokio tipo varžybas internetu.
- **Atskiras dėmesys turi būti skirtas senjorų įgalinimui** – žmonių, sukaupusių didelę profesinę ir gyvenimišką patirtį ir turinčių laiko įtraukimas į jiems patrauklias veiklas savanorystės pagrindais. Tai gali būti savanorystė vietinėse organizacijose, jaunosios kartos mokymas (galbūt ir nuotoliu), miesto metraščių, istorijų dokumentavimas ir sklaida bei kitos veiklos, kurios užtikrins, kad visa bendruomenė jausis reikalinga ir prisidės pagal savo galimybes.

Globalių žinių įvietinimas

- **Miestiečių – ekspertų duomenų bazė.** Pasaulyje išsibarstę kraštiečiai turi talentus, žinias ir patirtis, kurias gali pritaikyti savo miesto plėtrai. Pirmas žingsnis – inventorizacija. Pasaulio diasporų bendruomenės kurs savo narių įgūdžių duomenų bazes, kuriomis galės naudotis vietos savivalda, nevyriausybinės organizacijos, vietinė žiniasklaida ir kitos suinteresuotos šalys. Šiose duomenų bazėse atsispindės norinčių aktyviai prisidėti prie savo krašto plėtros esamų ar buvusių miestiečių CV su kompetencijomis, kalbų mokėjimo įgūdžiais, klausimais, kuriais norėtų ir galėtų nemokamai pagelbėti, kiek galėtų skirti tam laiko. Atskiras dėmesys bus skiriamas žymiesiems kraštiečiams, kurių įtraukimas į miesto veiklas tarnautų kaip tikro miestų diasporų globalumo ir lokalaus dalyvavimo pavyzdys.
- **Diaspora bursis teikti savo ekspertinę nuomonę miesto savivaldai** ir sprendimų priėmėjams aktualiais klausimais, priklausomai nuo turimų kompetencijų. Tai gali būti plėtros plano ar socialinių paslaugų planų peržiūra, infrastruktūros, švietimo, kitų sričių strateginių ar veiklos planų, projektų profesionalus įvertinimas, ir teiks strateginius pasiūlymus.
- **Bus rengiamos teminės dirbtuvės/stovyklos suaugusiems** profesionalams, kur diasporos atstovai kartu su kraštiečiais diskutuos apie konkrečias krašto problemas ir aktualijas, spręs iššūkius ir teiks siūlymus bei imsis veiksmų.
- **Darbo vietos pasimatavimas.** Sutarus su savivaldos atstovais, galintys skirti daugiau laiko ir konkrečių kompetencijų turintys lokaliai ir globalios kraštiečių bendruomenės nariai bus kviečiami "pasimatuoti" darbo vietą, savo ekspertinėmis žiniomis prisidėti prie kasdienių darbų, projektų įgyvendinimo ir kitų sričių savanorystės pagrindu.
- **Idėjų platformos.** Bus siekiama kartu su savivalda realizuoti idėjų miestams platformas, kuriose visi kraštui neabejingi žmonės galėtų teikti savo idėjas, balsuoti už geriausius pasiūlymus, būtų steigiami prizai arba idėjos įgyvendinamos dalyvaujamojo biudžeto principu, bet globaliu mastu.

Kultūros ryšių stiprinimas

- **Miestai sieks išnaudoti savo kraštiečių potencialą** kviesdami spręsti konkrečias miesto plėtros problemas (pavyzdys – Alytaus miesto vartai ar miesto logotipas, kurti brolių Algirdo ir Remigijaus Gataveckų ir Artūro Mažeikos).
- **Miestai, kurie dar neturi, sieks sukurti vienijančius muzikinius kūrinus** – himnus bei patrauklius, įtraukius ir vienijančius miesto prekės ženklus, kuriuos diaspora galės su pasididžiavimu naudoti ir skleisti.
- **Bus siekiama skatinti kultūrinius mainus plenerų, meno rezidencijų** ir parodų pagalba bei skatinant mecenatystę – tiek remiant kuriančius užsienyje kraštiečius, tiek atvirkščiai – stengiantis padėti kuriantiems vietoje.
- **Bus steigiamos miesto premijos pasižymėjusiems skirtingose srityse**, globaliams ir lokaliems miestiečiams pripažinti ir įvertinti, ir globalios diasporos atstovai miestuose turės savo vietą jau egzistuojančių apdovanojimų ir įvertinimų renginiuose.
- **Proaktyvumą ir pirmą žingsnį sieks žengti vietos sprendimų priėmėjai ir politikai**, aktyviai kviečiantys prisidėti prie miesto iniciatyvų, stengiantis sukurti laukiamo indėlio, o ne nereikalingo trukdymo įspūdžiu grįstą santykį.
- **Bus puoselėjama krašto kultūra išvykusių vaikų ir suaugusiųjų** tarpe rengiant debatus ambasadose ar mokyklėlėse lietuvių kalba, suaugusiems organizuojant protmūšius su miestų kraštotyros muziejais, knygų klubus su krašto autorių dalyvavimu ir aktyviu moderavimu. Tokiems formatams pasiteisinus, išnaudojant juos ir kitose kultūrinio pažinimo srityse.

Grįžtančiųjų integracija

- **1 langelis.** Savivaldybėse turi būti paskirtas bent vienas atsakingas žmogus, galintis suteikti ekspertinę pagalbą grįžtantiems ir dar tik svarstantiems sugrįžti – suteikimui informacijos apie darbo, gyvenimo būsto paieškas, vaikų darželius, mokyklas ir specialias paslaugas, skirtas lietuvių kalbos mokymuisi, pagalbai susigaudyti įstatymuose ir institucijose nestandartiniais atvejais. Šis žmogus turėtų dalyvauti tarybos posėdžiuose ir priimant sprendimus atstovauti diasporos interesus, būti koordinatoriumi tų veiksmų, kuriuos savivaldybės įgyvendina siekdamas sukurti palankias sąlygas grįžtantiems.
- **Grįžtančiojo paketas.** Miestai turėtų įgyvendinti standartizuotą paslaugų ir skatinamųjų priemonių paketą, į kurį įeity, bet jis nebūtų apribotas tik tuo: kultūros veiklų bilietai, būrelių ar kitų veiklų kvietimai, lietuvių kalbos kursai (ir suaugusiems), kai reikia – emocinė, psichologinė pagalba. Toks paketas gali būti teikiamas ir skaitmeniniais būdais. Svarbu, kad toks paketas ir paslaugos būtų prieinamos nuo pirmųjų minčių apie grįžimą ir teikiamos proaktyviai – paslauga rastų grįžtančius žmones, o ne atvirkščiai (pavyzdžiui, deklaruojant gyvenamąją vietą mieste).
- **Vienos bendruomenės iniciatyvos.** Svarbu aktyviai dirbti mažinant žalingų stereotipų ir klišių žalą:
 - Miestuose organizuoti bendras gyvenančių užsienyje, grįžtančių ir niekur neišvykusiųjų veiklas (sugrįžtančiųjų pasakojimai, vietinių dalinimasis patirtimi) – tokie susitikimai gali vykti gyvai ir virtualiai, su žymiais ir dar tik būsimais žymiais kraštiečiais, svarbu, kad tai būtų daroma reguliariai;
 - Vietinėje žiniasklaidoje skatinti gyvenančių užsienyje istorijų sklaidą ir įtraukimą į bendruomenės veiklas/diskusiją miestams svarbiais klausimais;
 - Burti mentorystės savanorių tinklus (BeFriend iniciatyvos Vilniuje pagrindu), kurioje savanoriai galėtų padėti atvykstantiems spręsti kasdienes, tipines problemas (patarti dėl darželio, susisiekti mieste, vietinių ūkininkų produkcijos ir kt.);
 - Kurti grįžtančiųjų ir gyvenančių miestuose savitarpio pagalbos klubus, socialiniuose tinkluose ir ne tik, pirmosioms pažintims megzti ir kasdieniam bendravimui skatinti.
 - Telkti diasporą pagalbai išvykstantiems, kad šie galėtų patekti į savo miestiečių bendruomenę, kad ir kur bebūtų, gautų reikiamą pagalbą integruotis bei puoselėti savo gimtojo miesto tradicijas ir išlaikyti ryšį. Miestai kurs aktyvios komunikacijos su išvykstančiais kanalus – ne tik komunikuojant apie galimybes kažkada sugrįžti, bet nuoširdžiai rūpinantis, kad visi kraštiečiai, kad ir kur begyventų, būtų sėkmingi, žinotų kur kreiptis pagalbos, o taip pat, kad visada bus laukiami – trumpam ar ilgam, norintys padėti ir prisidėti tik truputį, ar miesto gyvenime ir toliau dalyvauti aktyviai.

Lietuvos miestų bendruomenų darbas su diasporomis

PASULIO ALYTIŠKIŲ
BENDRUOMENĖ

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REKALŲ
MINISTERIJA